

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальне підприємництво»
на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**
НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Беспалова Аліна Максимівна

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Траченко Людмила Анатоліївна

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні тенденції надають регіонам абсолютно нову роль в економіці, ставлячи перед ними нові завдання щодо підтримки максимально високих показників конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. У процесі глобалізації регіони стали рівноправними суб'єктами економічних відносин, між регіонами також виникла відповідна конкуренція. Поступове посилення тенденції глобалізації зумовлює формування нової парадигми регіонального розвитку, основою якої є створення умов для саморозвитку території та ефективне використання її конкурентних переваг, що вимагає глибшого розуміння концепції регіональний розвиток.

Питанням теорії та методології конкурентоспроможності, у тому числі на рівні територіальних одиниць, а також проблемам управління конкурентними перевагами присвячено роботи таких дослідників як Журба І.Є., Кузьмін О.Є., Реутов В.Є., Ковальська Л.Л., Безугла В.О., Захарченко Н.В., Сментина Н.В., Траченко Л.А., Фіалковська А.А., Доброва Н.В. та інших.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів розвитку регіону з метою підвищення його конкурентоспроможності в сучасних ринкових умовах.

Завдання кваліфікаційної роботи:

1. Дослідити поняття та сутність конкурентоспроможності регіону.
2. Розглянути фактори та умови формування конкурентоспроможності регіону.
3. Вивчити методи та критерії оцінки конкурентоспроможності регіону.
4. Охарактеризувати сучасний стан розвитку Одеської області.
5. Оцінити конкурентоспроможність Одеської області.
6. Виявити місце Одеської області за показниками конкурентоспроможності серед регіонів України.
7. Обґрунтувати основні напрями державного регулювання конкурентоспроможності регіону.
8. Зробити розрахунок та аналіз інтегрального показника конкурентоспроможності регіону.
9. Запропонувати шляхи залучення інвестицій та прогноз конкурентоспроможності Одеської області.

Об'єктом дослідження виступають процеси підвищення конкурентоспроможності регіону.

Предметом дослідження є теоретичні методи та практичні заходи, які спрямовано на підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону.

Методи дослідження. Як теоретичний базис використовувалися загальнонаукові методи: системний, формально-логічний, метод аналізу і синтезу. Для практичних досліджень використовувалися горизонтальний і порівняльний аналіз, інтегральний метод розрахунку конкурентоспроможності окремих територій, методи угруповань та інші

статистичні методи. Обрані методи дають можливість порівнювати, групувати та аналізувати дані.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, дані Інтернет – джерел.

Структура та обсяг роботи: Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Основний зміст викладено на 80 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 21 рисунок.

Публікації: За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Беспалова А.М., Траченко Л.А. Шляхи підвищення конкурентоспроможності на локальному рівні. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи*: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 вересня 2022 р.). Одеса, 2023. С. 50-52.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти конкурентоспроможності регіону»** розглянуто поняття та сутність конкурентоспроможності регіону, фактори та умови формування конкурентоспроможності регіону, методи та критерії оцінки конкурентоспроможності регіону.

У другому розділі **«Аналіз конкурентоспроможності Одеської області»** надано характеристику сучасного стану розвитку Одеської області, оцінено конкурентоспроможність Одеської області, виявлено місце Одеської області за показниками конкурентоспроможності серед регіонів України.

У третьому розділі **«Шляхи підвищення конкурентоспроможності Одеської області»** розглянуто основні напрями державного регулювання конкурентоспроможності регіону, розраховано та проаналізовано інтегральний показник конкурентоспроможності регіону, запропоновано шляхи залучення інвестицій та прогноз конкурентоспроможності Одеської області.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра було розглянуто тему **«Шляхи підвищення конкурентоспроможності на локальному рівні»** та зроблено наступні висновки:

1. Конкурентоспроможність регіону полягає в його ролі та становищі в економічному просторі України, здатності забезпечити високий рівень життя населення та реалізацію наявного економічного потенціалу регіону (фінансового, виробничого, трудового, інвестиції, ресурси). Обумовлене економічними, соціальними та іншими чинниками становище регіону та його окремих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках.

2. Під факторами регіональної конкурентоспроможності слід розуміти їх певні характеристики, причини та мотивації, які визначають ступінь, характер і особливості участі регіону в конкурентних відносинах з іншими регіонами, а також допомагають виявляти та використовувати внутрішні ресурси та зовнішні можливості її розвитку.

Регіональні чинники конкурентоспроможності можна трансформувати в конкурентні переваги. При цьому під конкурентними перевагами регіону слід розуміти фактори, які забезпечують привабливість і конкурентоспроможність регіону відносно інших регіонів.

3. Найпоширенішою методикою визначення рівня конкурентоспроможності регіонів є визначення інтегрального показника на базі набору параметрів соціально-економічного розвитку. Більшість комплексних підходів здатні надати користувачам загальне розуміння рівня регіональної конкурентоспроможності, але є надто вузькими, якщо розглядати її окремі аспекти, особливо екологічні та економічні перспективи. Для цілей управління результати таких оцінок більш корисні з точки зору їх складових частин. Її корисність для цілей управління залежить від набору параметрів і показників, які складають основу проведеної оцінки.

4. Незважаючи на триваючу війну, економіка Одеської області демонструє позитивні тенденції. Промисловість поступово відновилася, а підприємства торгівлі та сфери послуг зробили значний внесок у підтримку економічної ситуації в регіоні.

За останні роки Одеська область демонструє значний економічний розвиток. Про це свідчить показник валового регіонального продукту, який об'єднує всі результати економічного розвитку регіону. За цим показником область входить до трійки лідерів в області.

Регіон досяг позитивних результатів і зробив важливі кроки до економічної інтеграції. Однак, незважаючи на зусилля щодо подальшого реформування умов для підприємницької діяльності, бізнес-середовище залишається складним. Застарілі підходи не сприяють інноваціям і не стимулюють нових гравців ринку розвивати новий бізнес.

5. З проведеної оцінки конкурентоспроможності Одеського регіону, можна зробити наступні висновки: високий рівень розвитку море-господарського комплексу; розвинене інтенсивне сільське господарство з високою часткою зрошуваного землеробства й індустрією переробки с/г продукції; наявність унікальних промислових підприємств загальнодержавного значення; висока кількість суб'єктів підприємницької діяльності; розвинуте транспортне сполучення; розвинені машинобудування, харчова, легка, хімічна галузі; наявність професійних навчальних закладів різного рівня акредитації; потужний, високорозвинений промисловий потенціал; достатня кількість підприємств, які виробляють інноваційну продукцію.

6. За останні роки Одеська область демонструє значний економічний розвиток. Це можна продемонструвати за допомогою показника, який об'єднує всі результати економічного розвитку регіону – показника валового

регіонального продукту (ВРП). За цим показником область входить до числа регіонів-лідерів.

Одеська область є одним із найперспективніших регіонів України з величезним потенціалом розвитку більшості галузей промисловості та якісною підготовкою трудових ресурсів.

7.Формування та розвиток кластерів у межах регіону забезпечує загальні конкурентні переваги: підвищення економічної конкурентоспроможності, активізацію інноваційних процесів та реальний механізм узгодження інтересів влади, бізнесу, науки та освіти в процесі розвитку. Стратегії закладені як на рівні окремих суб'єктів господарювання, учасників кластеру, так і на рівні цілих регіонів.

8. Згідно з результатами дослідження, основним завданням української державної регіональної економічної політики має стати планомірний і поступовий перехід до стратегій підвищення конкурентоспроможності регіонів України. Необхідними умовами для впровадження є: стабільне макроекономічне інвестиційне середовище; ліберальний режим імпорту та сильна експортна стратегія; ефективна національна система конкурентної політики; активна стратегія іноземних інвестицій, незважаючи на обмежені власні ресурси, та спрощений контроль місцевої влади.

9. На підставі проведених досліджень можна зробити такі висновки, зокрема: з 2011 року до початку 2021 року середній темп приросту позитивного сальдо ПІІ в Одесі склав 102,6%, а середньорічний темп приросту – 2,6%; співвідношення прямих іноземних інвестицій, що надходять в регіон з країн світу, до інвестицій регіону в економіку країн світу на порядок вище, ніж в Україні в цілому. На початку 2020 року було встановлено історичний рекорд – 87,7 разів.

З метою збільшення темпів надходження прямих іноземних інвестицій в економіку Одеської області з країн світу подальші дослідження мають бути зосереджені на реалізації практичних дій, спрямованих на реалізацію стратегії підвищення інвестиційної привабливості регіону.

АНОТАЦІЯ

Беспалова А.М. «Шляхи підвищення конкурентоспроможності на локальному рівні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Муніципальне підприємництво». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження –процеси підвищення конкурентоспроможності регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття та сутності конкурентоспроможності регіону, фактори та умови формування конкурентоспроможності регіону, методи та критерії оцінки

конкурентоспроможності регіону. Охарактеризовано сучасний стан розвитку Одеської області. Оцінено конкурентоспроможність Одеської області. Виявлено місце Одеської області за показниками конкурентоспроможності серед регіонів України. Обґрунтовано основні напрями державного регулювання конкурентоспроможності регіону. Зроблено розрахунок та аналіз інтегрального показника конкурентоспроможності регіону. Запропоновано шляхи залучення інвестицій та прогноз конкурентоспроможності Одеської області.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, розвиток регіону, воєнний стан, інвестиції, прогноз, державне регулювання, ризик, бізнес, програми.

ANNOTATION

A.M. Bepalova "Ways to increase competitiveness at the local level"

Thesis for Master degree in specialty «Entrepreneurship, trade and stock market activity» under the master's program «Municipal entrepreneurship». Odessa National Economics University. Odessa, 2023.

The paper examines the theoretical aspects of the concept and essence of regional competitiveness, factors and conditions of formation of regional competitiveness, methods and criteria for assessing regional competitiveness. The current state of development of Odesa region is characterized. The competitiveness of Odesa region was assessed. The place of Odesa region according to indicators of competitiveness among the regions of Ukraine was revealed. The main directions of state regulation of the competitiveness of the region are substantiated. The calculation and analysis of the integral indicator of the competitiveness of the region was made. Ways to attract investments and a forecast of competitiveness of Odesa region are proposed.

Key words: regional competitiveness, regional development, martial law, investments, forecast, state regulation, risk, business, programs.